سیاست و حقوق
برزخی‌ها ۴
دشواری‌های اصلاح قانون مجازات ۵

سیاست بین‌الملل
سیاست ژاپن در خلیج فارس ۶
آتش‌بس مشروط و ناپایدار اسرائیل ۷

سیاست بین‌الملل
انکار کشتار را نمی‌پوشاند ۸
زنان در حاشیه خلیج فارس ۹

استان‌ها
شهردار جدید زنجان معرفی شد .. ۱۰

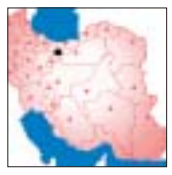

ایران ـ ونزوئلا در جست‌وجوی اتحاد آرمانی

محمدرضا سرداری

هوگو چاوس رئیس جمهور ونزوئلا نفت‌خیزترین کشور قاره جنوبی آمریکا در شرایط حساس منطقه برای پنجمین بار به تهران آمد تا با مقامات ایرانی دیدار و گفت و گو کند. چاوس پس از دیدار از روسیه و قطر وارد تهران شد. سلسله دیدارهایی که فرصتی ویژه را برای ونزوئلا ایجاد کرده است. چاوس در دیدار خود از روسیه قراردادی یک میلیارددلاری برای خرید تسلیحات نظامی از جمله ۳۰ فروند هواپیمای جنگنده سوخو روسی را با ولادیمیر پوتین رئیس جمهور این کشور امضا کرد. قراردادی که نگرانی آمریکا را به دنبال داشت. آمریکا از جمله کشورهایی است که اختلاف نظر شدید ایدئولوژیک با هوگو چاوس رئیس جمهور سوسیال‌دموکرات ونزوئلا دارد و بارها از طریق کودتا و طرح ریزی اغتشاشات داخلی از جمله اعتصابات گسترده کارکنان شرکت نفت این کشور تلاش کرده تا حکومت چاوس را سرنگون کند اما چاوس موفق شده از این بحران‌ها موفق خارج شود. با این حال ونزوئلا از کشورهای مخالف آمریکا است و شاید به علاوه همکاری‌های نفتی دو کشور در قالب اوپک دیگر وجه اشتراک میان دو کشور صراحت لهجه این دو کشور در برابر آمریکا باشد. چاوس بارها از مواضع ضد آمریکایی ایران حمایت کرده و این مواضع را ستوده است. ایران نیز متقابلاً چنین درکی را از مواضع ضدامپریالیستی کاراکاس داشته است و بارها مقاومت ونزوئلا در مقابل نفوذ آمریکا در این کشور را ستوده است.

رابطه ایران و ونزوئلا را از یک نظر یک رابطه مبتنی بر نظام دو قطبی گذشته می‌توان توصیف کرد. نظامی که در آن مناسبات ایدئولوژیک حرف اول را در تعیین مناسبات دوجانبه و چندجانبه می‌زد. عاملی که دیگر در دل نظام در حال تکوین بین‌المللی کنونی چندان تعیین‌کننده نیست. از این رو گرچه در لفاظی‌های مرسوم دیپلماتیک مناسبات برجای مانده از نظام گذشته همچنان در میان سیاستمداران به چشم می‌خورد اما این مناسبات تاثیری در روند روابط دوجانبه کشورها ندارد. از این رو سفر چاوس به تهران را می‌توان یک سفر عادی توصیف کرد. سفری که در گذشته نیز مسبوق به سابقه بوده است. طرفداران این نظر معتقدند از جایی که مناسبات بین‌المللی امروز جهان چندان با تعارفات ایدئولوژیک همخوان نیست سفر چاوس به تهران را بیشتر باید یک سفر تشریفاتی و دلجویانه تلقی کرد. بلکه هدف اصلی چاوس از این سفر دوره‌ای دیدار روسیه و استفاده از شرایط فراهم شده برای تسلیحات از مسکو بوده است. از این رو چنین باوری وجود دارد که ونزوئلا از یک‌سو در شرایط سختی که آمریکا در مقابل این کشور ایجاد می‌کرده تا مانع از خرید سلاح توسط کاراکاس از کشورهایی چون روسیه شود و از سوی دیگر نگاه به فرصت پیش آمده ناشی از مسئله هسته‌ای ایران که آمریکا را ناچار به نزدیک کردن خود به روسیه و چین برای ایجاد اتفاق نظر بر سر پیش‌نویس قطعنامه احتمالی کرده است سفری را تدارک دیده تا در این اثنا بتواند منافعی را برای خود در نظر گیرد و سپس برای حفظ پرستیژ خود راهی ایران نیز شده است.

اما از منظری دیگر نیز به این سفر نگریسته شده است. منظری که هنوز نگاهی آرمانی به مباحث بین‌المللی دارد و معتقد است کشورهایی چون ایران، ونزوئلا، کوبا، کره شمالی، سوریه و تعدادی دیگر از کشورهایی که با لهجه‌ای مشخص مقابل آمریکا صف‌آرایی کرده‌اند می‌توانند بر حول این محور جمع شده و با تشکیل یک اتحاد ایدئولوژیک به منافع آمریکا در جهان ضربه بزنند. این نگاه در میان ایران و ونزوئلا بیشتر به چشم می‌خورد. از این جهت که این دو کشور کشورهایی نفت‌خیز هستند و در سازمان مهمی چون اوپک نقش مهمی ایفا می‌کنند. بنابراین می‌توانند در قالب یک قطب‌بندی ایدئولوژیک در داخل اوپک عمل کرده و منافع غرب را در صورت لزوم دچار بحران کنند. ذخایر نفتی ونزوئلا را در سطح ذخایر نفتی موجود در خلیج فارس ارزیابی می‌کنند. بر پایه همین نگاه چاوس پیشنهادهای اقتصادی مهمی را به ایران ارائه کرده است.

احمدی‌نژاد و هوگو چاوس در مراسم استقبال در تهران. عکس: علی آقاربیع، فارس

چاوس: به افتخار ایران دست می‌زنیم

گروه سیاسی: رئیس جمهور ونزوئلا سرانجام یک شنبه شب به سفر خود به تهران پایان داد، اما پیش از ترک ایران گفت که «من یک سرباز هستم، اسرائیل مثل یک مرد با یک سرباز بجنگد.» به گزارش فارس هوگو چاوس که در پایان سفر خود به ایران همراه احمدی‌نژاد رئیس جمهوری در کنفرانس مطبوعاتی شرکت کرده بود، در پاسخ به سئوالی درباره نتایج سفر خود به ایران گفت: از لطف و محبت برادر عزیزم آقای احمدی‌نژاد و تمامی ملت ایران تشکر می‌کنم و فکر می‌کنم در این ۲۴ ساعت که در ایران بودم آنقدر کار کردیم که شاید سابقه نداشته باشد. وی با تاکید بر اینکه نتایج خوبی را در سفر خود به ایران شاهد بوده است، گفت: علاوه بر مذاکره و صحبت‌هایی که بین دو طرف انجام شد بنده مفتخر شدم که نشان درجه یک جمهوری اسلامی ایران را دریافت کنم. وی با اشاره به اینکه ایالات متحده آمریکا انرژی هسته‌ای خود را به‌دلیل خودخواهی هرگز در اختیار دیگران قرار نخواهد داد، اظهار داشت: اما ایران یک کشور جهان سومی و عضو اوپک است و تمامی اعضای اوپک باید از این حق ایران حمایت کنند. هوگو چاوس در پایان با تاکید بر اینکه کشورهای عضو اوپک نیز باید بر روی استفاده از انرژی‌های دیگر کار کنند گفت: ما به افتخار ایران برای مصمم بودن بر تصمیم خود در ادامه دستیابی به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای دست می‌زنیم.

از جمله آنکه به ایران پیشنهاد شده تا در پروژه مشترک انتقال لوله نفت و گاز ونزوئلا به اروگوئه، برزیل و آرژانتین مشارکت کند و یا اینکه در پروژه‌های انبوه‌سازی مسکن و تولید خودرو با این کشور مشارکت کند. از این رو چاوس وزیر نفت ونزوئلا را نیز همراه خویش به تهران آورده است و این امر نشان می‌دهد کاراکاس آمادگی لازم را در همراهی با این سیاست دارا است. اما این اتحاد ایدئولوژیک دچار یکسری مشکلاتی است که عملی کردن آن را دشوار می‌کند. پراکندگی این کشورها در محیط جغرافیا، منافع منطقه‌ای و ملی این کشورها و تعارض آن با پاره‌ای از مصلحت‌های ایدئولوژیک از جمله مواردی است که می‌تواند مانع این همبستگی ایدئولوژیک باشد. با این حال روح مذاکرات احمدی‌نژاد - چاوس نشان می‌دهد که نگاه آرمانی در این مذاکرات نگاهی چیره بوده است. احمدی‌نژاد و چاوس بارها در اظهاراتی که طی این دیدار داشته‌اند بر نقطه نظرات ضدامپریالیستی مشترک خود تاکید ورزیده و ایران و ونزوئلا را در کنار هم قرار داده‌اند. همچنین چاوس نیز قول داده است فرصتی فراهم سازد تا شرکت‌های نفتی ایرانی نیز بتوانند در مناطق نفت‌خیز این کشور فعالیت کنند. از لحن تعارفات دو رئیس جمهور نیز کاملاً روشن است که مناسبات ایران و ونزوئلا در شرایط کنونی مناسباتی کاملاً آرمانگرایانه است. اعطای نشان عالی درجه یک دولت به هوگو چاوس نخستین گام تهران برای برقراری این رابطه آرمانی است. علاوه بر این اقدام سمبلیک تمایلات آرمانی دو طرف را به راحتی می‌توان در اظهارات دو رئیس جمهور ملاحظه کرد. جایی که احمدی‌نژاد خطاب به چاوس می‌گوید به خانه خود آمده‌اید و وی را منشاء یک جریان انقلابی و پیشرو در آمریکای جنوبی دانسته و می‌گوید مواضع ایشان در مسائل جهانی و محکوم کردن امپریالیسم محسوس است و یا اینکه چاوس به خاطره خود از دیدار با احمدی‌نژاد در زمانی که وی شهردار تهران بود اشاره می‌کند و وی را مورد ستایش قرار می‌دهد و یا آنجا که با صراحت می‌گوید به تهران آمده‌ایم تا تاکید کنیم که در هر زمان و تحت هر شرایطی در کنار ایران خواهیم بود. زمانی که ما با هم متحد باشیم می‌توانیم امپریالیسم را شکست دهیم و اگر تقسیم شده باشیم، ما را از سر راه برمی‌دارند، این تاریخ سیاسی ۲۰۰ ساله اخیر کشورهای جهان است. با این حال چاوس در دیدار خود کاملاً ملاحظات سیاسی در ایران را مدنظر قرار داده بود. جایی که وی سراغی از محمد خاتمی رئیس جمهور پیشین و یا حسن حبیبی معاون اول روسای جمهور پیشین می‌گیرد و آنها را از دوستان خود معرفی می‌کند.

اما نگاه دیگری نیز در مناسبات میان ایران و ونزوئلا وجود دارد. این نگاه، نگاهی کاملاً حرفه‌ای و دیپلماتیک است و در شرایطی که ایران در دو موضوع منطقه‌ای جهانی دچار دو چالش جدی است کاملاً کارکرد پیدا می‌کند. برپایه این نگاه سفر چاوس به تهران را که بلافاصله پس از دیدار از مسکو و قطر انجام شده می‌تواند حاوی یک پیام از سوی روس‌ها و به تعبیری شورای امنیت برای ایران باشد. پیامی که احساس می‌شود اگر از زبان چاوس که کاملاً خود را همسو با ایران نشان می‌دهد بیان شود اثر بخشی بیشتری می‌تواند داشته باشد. ونزوئلا تنها کشوری بود که در میان ۳۵ عضو شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تنهایی به یکی از قطعنامه‌های این شورا که علیه ایران تنظیم شده بود رای منفی داد. قطعنامه‌ای که راه را برای ارجاع پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت باز می‌کرد. از این رو به باور برخی ارسال پیام از سوی فردی چون چاوس به ایران می‌تواند حاوی این نکته باشد که در شرایط کنونی نباید شرایط را برای بردن ایران به سمت تحریم آماده کرد و اگر چنین اتفاقی روی دهد عضو مهمی از جبهه ضد آمریکایی دچار ضعف خواهد شد. از این رو به نظر می‌رسد اگر مسکو چنین خواسته‌ای را از چاوس مطرح کرده باشد وی می‌تواند فردی اثرگذار باشد.

احمدی‌نژاد قصد دارد حداکثر تا دوماه آینده از کاراکاس دیدار کند و به سفر چاوس پاسخ دهد. اگر این سفر انجام شود و ایران بتواند توافقات اقتصادی صورت گرفته در تهران را در کاراکس نهایی کند با توجه به فرصت‌های اقتصادی مهم ایران در ونزوئلا این دیدار را می‌توان دیداری پربار ارزیابی کرد. اتفاقی که شاید کمتر در عرصه دیپلماتیک ایران روی داده باشد. بهره‌برداری از اشتراکات ایدئولوژیک در جهت توسعه اقتصادی ابتکار بسیار مناسبی برای کشوری می‌تواند باشد که هزینه‌های زیادی برای برای حفظ ایدئولوژی خود در نظام بین‌الملل جدید پرداخته است.

از سوی دیگر درحالی که جورج بوش از علاقه‌مندی کشورش برای حضور در روند مذاکرات هسته‌ای با ایران خبر می‌دهد، این امکان وجود ندارد که میان مذاکرات هسته‌ای و بررسی روابط ایران با جهان مرزبندی به‌وجود آوریم. گروگانگیری اعضای سفارت آمریکا در جریان انقلاب اسلامی ایران موضوعی است که طی ربع قرن گذشته موانع بسیاری را در راه تحقق دیپلماسی پدید آورده است. از سوی دیگر در صورتی که ایران بر ایجاد امپراتوری پارسی در منطقه خاورمیانه پافشاری کند، ائتلاف آمریکا و متحدانش در مقابل نفوذ ایران در چنین منطقه پراهمیتی غیرقابل اجتناب است. این درحالی است که گفت‌وگوی ژئوپولتیکی جانشینی برای راهکار زودهنگام مسئله هسته‌ای به‌شمار نمی‌آید و این موضوع باید به صورت جداگانه و به سرعت حل شود. البته «تفاهم بزرگ» با ایران به دعوت گسترده از ایران برای حضور در جوامع بین‌المللی بستگی دارد.

تحلیل هنری کیسینجر از آینده روابط ایران و غرب

دامنه مذاکرات باید گسترش یابد

گروه سیاسی، آزاده افتخاری: هنری کیسینجر تحلیلگر امور خاورمیانه و وزیر خارجه اسبق آمریکا معتقد است باید دامنه مذاکرات هسته‌ای ایران تا موضوعات دیگر گسترش یابد. آنچه در زیر می‌خوانید ترجمه تلخیص شده مقاله‌ای با عنوان «گام‌های بعدی در مورد ایران» است که به قلم وی در روزنامه واشینگتن پست منتشر شده است.

■ ■ ■

در حالی که توجه جهانیان به بحران لبنان و نوار غزه معطوف است، ناگزیر مفهوم و زمینه این درگیری‌ها به ایران بازمی‌گردد. متاسفانه دیپلماسی درگیر با این مسئله از روند پرسرعت تحولات و حوادث عقب‌افتاده است و در حالی که باران موشک و بمب در شهرهای اسرائیل و لبنان ادامه دارد، بسته مشوق‌های پیشنهادی آمریکا با انگلیس، فرانسه، آلمان، چین و روسیه- موسوم به گروه شش- که از زمان ارائه آن به تهران حدود دو ماه می‌گذرد، همچنان در انتظار پاسخ مقامات ایرانی است. این امکان وجود دارد که تهران لحن ملتمسانه برخی بیانیه‌ها و اطلاعات ارائه شده را نشانه‌ای از ضعف و دودلی ارزیابی کند یا حتی تنش‌های لبنان این تفکر را در میان مقامات ایرانی به وجود آورد که احتمال گسترش بحران وجود دارد. با این حال نشانه‌ها حاکی از آن است که اغتشاش شرق نزدیک می‌تواند به یک نقطه عطف تبدیل شود. در حال حاضر گروه شش جدا از تهدید تحریم‌های نامشخص سازمان ملل سرگرم بررسی نحوه مواجهه با احتمال مخالفت ایران برای مذاکره هستند. اما اگر ضرب‌الاجل مورد نظر گروه شش برای تعلیق غنی‌سازی در ایران به رضایت بالفعل در برنامه هسته‌ای ایران بینجامد، چشم‌انداز نظم چندجانبه بین‌المللی در همه جا تیره و تار است. در صورتی که اعضای دائم شورای امنیت و آلمان در برآورده کردن اهدافی که به طور مشترک در بسته مشوق‌ها خود را به آن متعهد ساخته‌اند، موفق نشوند، هر یک از این کشورها با تهدیدهای فزاینده‌ای مواجه خواهند شد. ایران مدرن، قدرتمند و صلح‌جو می‌تواند به قطبی از ثبات و پیشرفت در منطقه تبدیل شود و هدف دیپلماسی گروه شش باید متعهد ساختن ایران به انتخاب میان همکاری بین‌المللی یا عدم همکاری باشد. البته دیپلماسی هیچ‌گاه در خلأ عمل نمی‌کند و توانایی آن در قانع کردن طرف مقابل به ایجاد توازن در مشوق‌ها و ریسک‌ها بستگی دارد نه فصاحت و بلاغت اجراکنندگان آن. جنگ می‌تواند سلطه‌پذیری و فرمانبرداری را حاکم کند؛ اما دیپلماسی به برانگیختن اجماع نیاز دارد. موفقیت دیپلماتیک زمانی حاصل می‌شود که طرف‌های اصلی کاملاً راضی شده باشند و اهداف مشترکی حداقل در زمینه موضوع مورد مذاکره وجود داشته باشد و در غیر این صورت هیچ تفاهمی پایدار نخواهد بود. گاهی تصور می‌شد در مورد ایران به دیپلماسی شبیه آنچه در سال‌های ۱۹۷۰ با هدف همکاری با ایالات متحده در مورد چین اعمال شد، نیاز داریم. اما چین از طریق دیپلماسی ماهرانه برای ورود به این روند قانع نشد، بلکه سال‌ها درگیری با اتحاد جماهیر شوروی سابق و نگرانی از امنیت ملی زمینه‌ساز ورود چین به دیپلماسی شد و نقش دیپلماسی آمریکایی درک اهمیت این تحولات و عملکرد بر مبنای آن بود. دولت نیکسون، چین را به تغییر اصول خود ملزم نکرد بلکه پکن را مجاب کرد که به کارگیری الزامات استراتژیک به نفع چشم‌انداز درازمدت امنیت ملی چین است. البته چالش‌های مذاکره با ایرانیان بسیار پیچیده‌تر است. آمریکا و چین دو سال قبل از آغاز روابط، در زمینه طرح‌های دیپلماتیک و سمبلیک برای تحقق اهداف خود به تعامل پرداختند و طی این روند دو طرف به درک صحیحی از شرایط بین‌المللی دست یافته و چین راه ورود به جمع جوامع بین‌المللی را انتخاب کرد. اما چنین روندی میان ایالات متحده و جمهوری اسلامی ایجاد نشده است و حتی شباهت تقریبی در دید جهانی وجود ندارد.

گفت‌وگو

سفیر جدید ایران در ایتالیا:

تنش‌زدایی گفتمان مناسبی برای سیاست خارجی نیست

گروه سیاسی: سفیر جدید ایران در ایتالیا در خصوص پیش‌نویس قطعنامه شورای امنیت علیه ایران تصریح کرد: اگر قرار بود به یک قطعنامه شورای امنیت و حمله این و آن تمکین کنیم، نباید انقلاب می‌کردیم. به گزارش فارس، ابوالفضل ظهره‌وند سفیر جدید ایران در ایتالیا در پاسخ به پرسشی مبنی بر آسیب‌هایی که وزارت خارجه در دوره کنونی و دوره قبلی در بعد ساختاری از آن رنج می‌برد با بیان اینکه در دوره قبل بیشتر متوجه تهدیدات بودند و از ظرفیت‌های داخلی آن‌طور که باید استفاده نشده و بیشتر دنبال آن بودند که خودشان را به بیرون و به‌ویژه جهان غرب اثبات کنند و به گفتمان غالب سیاست خارجی در آن زمان یعنی «تنش‌زدایی» اشاره کرد و گفت: تنش‌زدایی را گفتمان مناسبی برای سیاست خارجی نمی‌دانم چون نمی‌توان با همه دنیا تنش‌زدایی کرد. به گفته وی زمانی عنوان می‌شود که می‌خواهیم با دنیا تنش‌زدایی کنیم یعنی قبول کرده‌ایم که تنش وجود دارد و اگر قبول کردیم که تنش وجود دارد و آماده امتیاز دادن هستیم یعنی قبول کرده‌ایم که متشنج بوده و در واقع قبول کرده‌ایم که در موضع متهم بنشینیم؛ یعنی انفعال. سفیر ایران در رم گفت: کسانی هم بودند که در دوره آقای هاشمی‌رفسنجانی شروع به اثرگذاری کرده و یا در دوره آقای خاتمی بیشترین تاثیرات را گذاشتند و بیشتر به دنبال جهانی شدن و ادغام رفته و شعارهایی چون ایدئولوژی‌زدایی، کنار گذاشتن حاکمیت‌های سنتی، ورود به سازمان تجارت جهانی (WTO)، جذب سرمایه غرب، سازگاری هنجارهای غربی را سر می‌داده و به کنوانسیون‌ها و معاهدات بین‌المللی خیلی اعتماد می‌کردند. ظهره‌وند - کاردار پیشین ایران در نیجر - با بیان اینکه در تنش‌زدایی استفاده متوازن اتفاق نمی‌افتد و با ذکر این نکته که در دوره آقای احمدی‌نژاد به ظرفیت‌های داخلی توجه می‌شود، خاطرنشان کرد: اگر مشروعیتی هست از داخل گرفته می‌شود و آنچه در عرصه سیاست خارجی و اقتصاد خارجی به آن توجه داریم بحث توجه به مزیت‌های نسبی کشور است. سفیر ایران در ایتالیا با بیان اینکه بحث عدالت در اقصی نقاط دنیا مطرح است، به بحث معنویت هم اشاره کرد و گفت: امروز مردم از ماتریالیسم و مادی‌گرایی که مدرنیسم به ارمغان آورده خسته شده‌اند و به دنبال رجوع به باورهای قدسی هستند. وی با اشاره به نگاه موجود در دولت جدید مبنی بر اینکه دنیا تنها غرب نیست، دیدگاهی که از سوی برخی عنوان می‌شود مبنی بر اینکه دولت جدید رویکرد نگاه به شرق را نسبت به غرب تبیین می‌کند درست ندانست و گفت: دولت جدید کماکان خواهان ادامه روابط با اروپا و حتی ارتقای آن است. ظهره‌وند در خصوص پیش‌نویس قطعنامه اخیر علیه ایران در مورد برنامه هسته‌ای هم با اشاره به تحولات در عراق و لبنان و با بیان اینکه شورای امنیت در حال حاضر آن وزنی که برخی سعی می‌کنند نشان دهند را ندارد، تصریح کرد: نباید از هیچ قطعنامه‌ای ترسید. اگر قرار بود به یک قطعنامه شورای امنیت و حمله این و آن تمکین کنیم نباید انقلاب می‌کردیم و از تمامی مواضع و شعارهایمان دست می‌کشیدیم. سفیر ایران در ایتالیا ادامه داد: تحریم کردند، تحریم می‌کنیم، برخورد کردند برخورد می‌کنیم. ظهره‌وند ادامه داد: قطعنامه و این گونه تحریم‌ها را باید برای همیشه بگذاریم کنار. برونو صد قطعنامه صادر کنند. ما بر اساس NPT حقوقی داریم و نمی‌شود استاندارد دوگانه اعمال شود.